

КОНСТИТУЦІЙНЕ ТА МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

DOI 10.18524/2304-1587.2018.1(32).134143

УДК 341.231.14

Л. О. Корчевн

доктор юридичних наук, професор
Одеський національний університет імені І. І. Мечников ,
кафедра конституційного права та правосуддя
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна

А. В. Левенець

кандидат юридичних наук
Одеський національний університет імені І. І. Мечников ,
кафедра конституційного права та правосуддя
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна

ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО ОМБУДСМЕНА В МЕХАНІЗМІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

У статті досліджуються питання сутності та змісту спеціалізованих омбудсменів у системі захисту прав людини; визначаються види та роль цих інституцій у зарубіжних країнах; аналізуються перспективи їх запровадження в Україні. У результаті комплексного дослідження обґрунтовано необхідність першочергового запровадження в національній правовій механізм омбудсменів з прав дитини, військового та фінансового омбудсменів.

Ключові слова : спеціалізований омбудсмен, омбудсмен з прав дитини, військовий омбудсмен, фінансовий омбудсмен.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку національного та міжнародного права супроводжується активними тенденціями оптимізації правових механізмів, які забезпечували б гідний рівень захисту прав та свобод людини в кожній країні. Одним із дієвих механізмів та координатором з боку держави, який передбачений вищою посадою незалежною особою в державі, що здійснює функцію контролю за станом дотримання прав людини та попередження їх порушення з боку органів влади та адміністрації. Слід відмітити, що інститут омбудсменів є порів-

няно новим інститутом у системі з хисту пр в людини, проте через свою доступність т дієвість він отрим в широку популярність у б г тьох кр - ін х світу, особливо в період після Другої світової війни, коли проблем пр в людини вийшл з межі н ціон льних держ в т перетворил сь н одну з глоб льних проблем людств . В Укр їні вже близько 20 років з - пров джений т успішно функціонує інститут Уповнов женого Верховної Р ди Укр їни з пр в людини, проте вв ж ти н ціон льну модель омбудсмен ост точно сформов ною не можн . Нові виклики соці льно-економічного т політичного х р ктеру вим г ють под льших змін т структурних перетворень пр воз хисних інституцій, зокрем – з пров дження спеці лізов них омбудсменів із з хисту окремих вр зливих к тегорій осіб. Ре ліз ція визн чених з вд нь вим г є проведення відповідних н укових досліджень, метою яких є вивчення з рубіжного досвіду функціонування спеці лізов них омбудсменів т вироблення доктрин льно обґрунтов них пропозицій для їх створення в н шій держ ві.

Ан ліз ост нніх досліджень і публік цій. Пит ння сутності т особливостей діяльності інституту омбудсмен досліджує лись б г тьм вітчизняними т з рубіжними вченими. Зокрем , професор О.В М рцеляк здійснив дисерт ційне дослідження щодо конституційно-пр вового ст тусу інституту омбудсмен , т кож порівняльний н ліз омбудсменівської моделі в з рубіжних кр ін х т в Укр їні. Т кож в жливими є результ ти н укових пошуків т ких вчених, як О. В. Б т нов, Л. В. Голяк, С. В. Нещинов , Ю. С. П леев т б г тьох інших. Одн к, незв ж ючи н н явні обґрунтов ні пропозиції щодо оптимізі ції н ціон льної моделі інституту омбудсмен , з лиш еться низк невирішених пит нь щодо шляхів з конод вчого врегулювання окреслених пит нь. У той же ч с, н явність у структурі дміністр ції Президент Укр їни низки Уповнов жених: з пр в дитини, з пр в осіб з інв лідністю, у спр в х кримськот т рського н роду, з пит нь ре біліт ції уч сників нтитерористичної опер ції, які одерж ли пор нення, контузію, к ліцтво бо інші з хворювання під ч с уч сті в нтитерористичній опер ції, свідчить про в жливість т особливий х р ктер з безпечення, ре ліз ції т з хисту окремих вр зливих к тегорій осіб, що підтверджує необхідність створення відповідних нез лежних інституцій в Укр їні.

Мет ст тті поляг є у виявленні сутності спеці лізов ного омбудсмен як особливого пр воз хисного мех нізму, дослідження з рубіжного досвіду його функціонування т н ліз перспектив його з пров дження в Укр їні.

Викл д основного м тері лу. Інститут омбудсмен з'явився в Швеції н поч тку вісімн дцятого століття. Омбудсмен н той ч с був предст вником короля, який м в н гляд ти з ст ном дотрим ння пос довими особ ми т цивільною дміністр цією з конів т ст тутів. Лише н поч тку дев'ятн дцятого століття із з пров дженням у цій кр їні пос ди омбудсмен юстиції він ст в обир тись п рл ментом т отрим в ст тус нез лежної пос дової особи, як вже могл н гляд ти з з конністю дій не лише цивільної дміністр ції, ле й короля т суду. Слід відмітити, що с м термін «омбудсмен» м є шведське походження т використовується сьогодні як збірний для позн чення всіх подібних інститутів у різних кр ін х.

М йже п р лельно із з г льним омбудсменом у Швеції з пров джується один із перших спеці лізов них омбудсменів – з пр в військовослужбовців т розгляду ск рг солд т. У середині 20-го століття з пров дження

подібного спеці лізов ного омбудсмен т кож відбув еться в ФРН, Норвегії, Д нії т інших кр їн х. Т ку популярність с ме цього виду спеці лізов ного омбудсмен дослідниця Л. В. Голяк пояснює «гострою соці льно-політичною ситу цією, що виникл у післявоєнний ч с, т кож необхідністю реформув ння збройних сил н нових демокр тичних з с д х» [1, с. 65]. Под льший розвиток суспільно-політичних відносин в Європі х р ктеризується поступовим переходом від військової сфери до соці льних проблем, і це відбув еться н тлі розширення обсягу соці льно-економічних пр в людини т появи нових зобов'яз нь держ в у відповідних г лузах. Н думку вже зг дув ної н ми Л. В. Голяк, «інститут спеці лізов ного омбудсмен з пров джується тоді, коли суспільство і держ в визн ють необхідність г р нтув ння не тільки пр в т свобод більшості н селення, й пр в і з конних інтересів меншин т окремих к тегорій гром дян, зокрем тих, які з різних причин не можуть здійснюв ти їх с мостійно у повному обсязі; він є чинником формув ння гром дянського суспільств , зб г чення т універс ліз ції к т логу пр в т свобод людини н міжн родному т н ціон льному рівнях, т кож розвитку пр воз хисної функції держ ви» [1, с. 66]. С ме в т ких умов х з'являються нові види спеці лізов них омбудсменів як особливі інституції в мех нізмі з хисту пр в окремих ур зливих к тегорій осіб, що потребують більшої ув ги з боку держ ви через специфіку свого ст тусу.

Визн чення спеці лізов ного омбудсмен , вр ховуючи вищез зн чені спекти його появи т функціонування, можн звести до н ступного: це нез лежн вторитетн особ , головн мет якої поляг є в тому, щоб діяти як посередник між певною групою н селення й держ вними орг н ми чи орг н ми місцевого с моврядув ння, т кож у цій якості проводити моніторинг з конод вств й діяльності орг нів упр вління н основі повнов жень, які дозволяють зверт тися з з пит ми т м ти доступ до необхідної інформ ції, под в ти рекомендації щодо протидії ф кт м пог ного упр вління й усунення порушень пр в людини [2, с. 85].

У суч сних демокр тичних держ в х світу спеці ліз ція омбудсменів досить різном нітн . Н йвизн нішими є т ки їх види, як омбудсмен з пр в дитини, з пр в військовослужбовців, з пр в жінок, з пр в мігр нтів т біженців т б г то інших.

Одним із н йв живіших для Укр їни вид еться впров дження омбудсмен з пр в дитини, оскільки м йбутнє н шої держ ви з лежить від того, н скільки вон піклується про своїх дітей, які в перспективі формув тимуть культурний т цивіліз ційний рівень її гром дянського суспільств . Н явність системних проблем із з хистом пр в дитини в Укр їні конст тують і ф хівці Ко ліції з пр в дитини Укр їнської Гельсінської спілки з пр в людини у своїй комплексній Доповіді про викон ння Укр їною Конвенції ООН про пр в дитини з період 2011–2016 роки. Т к, вони підкреслюють, що ситу ція із з хистом пр в дитини в Укр їні не лише не покр щил ся, н віть погіршил ся, у першу чергу – вн слідок збройної гресії проти н шої держ ви т не підконтрольності ч стини території, т кож велику кількість постр жд лих від цієї гресії дітей, як тих, які виїх ли з невідконтрольної території, т к і тих, які з лишились т м [3].

Проблем з хисту пр в дитини не є новою для світового співтов риств , оскільки ще в 1959 році ООН прийнял Декл р цію пр в дитини, в якій були вст новлені соці льні т пр вові ст нд рти з хисту пр в дітей.

Н ступним кроком у розвитку цієї в живної г лузі ст л прийнят Гене р льною Ас мблеєю ООН в 1989 році Конвенція про пр в дитини, яку Укр їн р тифікув л одр зу після проголошення своєї нез лежності в 1991 році, , отже, м є виконув ти взяті н себе міжн родні зобов'яз ння.

Слід відмітити, що з 2011 року в структурі Адміністр ції Президент Укр їни діє Уповнов жений Президент Укр їни з пр в дитини як окремих орг н, основними з вд ннями якого є моніторинг додерж ння в Укр їні конституційних пр в дитини, т кож викон ння Укр їною міжн родних зобов'яз нь у цій сфері; внесення пропозицій щодо підготовки проектів з конів, ктів Президент Укр їни з пит нь пр в т з конних ін тересів дитини; здійснення з ходів, спрямов них н з хист і відновлення порушених пр в т з конних інтересів дитини; підготовк з ходів з уч стю Президент Укр їни, у тому числі міжн родного х р ктеру, з пит нь, що стосуються дітей; орг ніз ція з ходів щодо н л годження вз ємодії орг нів викон вчої вл ди т орг нів місцевого с моврядув ння з пит нь з хисту пр в т з конних інтересів дитини [4, п. 4].

Окремо в скл ді Секрет рі ту Уповнов женого ВРУ з пр в людини функціонує структурний підрозділ з пит нь дотрим ння пр в дитини, «до повнов жень якого віднесені пит ння щодо моніторингу ст ну дотрим ння в Укр їні пр в дитини, викон ння Укр їною міжн родних зобов'яз нь у цій сфері т підготовк пропозицій Уповнов женому з пр в людини щодо вжиття ктів ре гув ння з метою з побіг ння порушенням пр в дитини бо сприяння їх поновленню» [5]. Н віть поверхневий н ліз д є змогу ствер джув ти, що повнов ження обох структурних підрозділів у г лузі з хисту пр в дитини, по-перше, дублюються, , по-друге, з кріплюються з н дто з г льно т не конкретно. С ме тому вб ч ється необхідним з пров дження окремої нез лежної пос дової особи – Уповнов женого з пр в дитини в Укр їні з чітко випис ними функціями т повнов женнями, які бн д в ли пр во цій особі безпосередньо вплив ти н ст н дотрим ння пр в дитини в н шій кр їні шляхом моніторингу відповідної г лузі, безпосереднього доступу до уст нов, в яких прожив ють бо перебув ють діти, у першу чергу – уст нов примусового трим ння дітей (слідчих ізоляторів, дитячих будинків т інтер нтів, спеці льних виховних т ре біліт ційних уст нов для дітей т ін.).

Обир ючи можливі шляхи з пров дження дитячого омбудсмен в Укр їні, слід відмітити, що світов пр ктик зн є декільк т ких під ходів: від створення окремих структур н підст ві спеці льного з кону, прийнятого п рл ментом, до розширення системи існуючих омбудсменів ських служб бо створення їх при гром дських орг ніз ціях, від імені яких вони здійснюють відповідний контроль. Вр ховуючи, що в Укр їні в живим н прямком діяльності Уповнов женого Верховної Р ди Укр їни з пр в людини є функція з хисту пр в дитини (для чого в скл ді секрет рі ту створено відповідний структурний підрозділ), для н с н йприйнятнішим вид ється досвід функціонув ння к н дської моделі дитячого омбудсмен , як бул побудов н з принципом розширення існуючого Бюро омбудсмен шляхом упров дження в 1987 році пос ди з ступник омбудсмен у спр в х дітей [5, с. 350]. Шляхом розширення існуючої системи орг нів держ вної вл ди без з пров дження окремої омбудсменівської структури щодо з хисту пр в дітей пішли т кож т кі кр їни, як Д нія, Бельгія, Німеччин т інші, які демонструють зн чні успіхи в ук з ній г лузі.

Не менш в жливим для н шої держ ви є з пров дження спеці лізов - ного омбудсмен з пр в військовослужбовців. Необхідність спеці лізов - ної пр воз хисної діяльності цієї к тегорії осіб відстоює л сь у н укових кол х трив лий ч с. Н прикл д, професор О. В. М рцеляк відзн ч в, що створення пос ди військового омбудсмен «м є ст ти в жливим чинником демокр тиз ції суспільств з г лом і н ціон льної військової дміністр ції зокрем ; м є з безпечити викон ння конституційних норм, що г р нтують пр в і свободи військовослужбовців, сприяти створенню в суспільстві т мосфери довіри до рмії» [7, с. 29]. Одн к особливої кту льності пит ння гідного з хисту пр в військовослужбовців отрим ли після 2014 року, коли Укр ін через зовнішню гресію опинил сь у ст ні ф ктичних воєнних дій, , отже, й основн ув г суспільств т держ ви м є бути зосереджен н гром дян х, які попри всі ризики боронять територі льну цілісність т держ вні кордони Укр їни. Н явність численних порушень т обмежень пр в військовослужбовців т уч сників АТО, почин ючи з проблем підтвердження свого ст тусу і з кінчуючи отрим нням відповідних пільг т з охочень, свідч ть про необхідність створення нових з собів їхнього з хисту. Дієвим інститутом т кого з хисту може бути лише спеці лізов ний інститут, предст вники якого розуміють специфіку ст тусу військовослужбовців, зн ють внутрішні особливості військової служби т порядку її проходження. Необхідність упров дження спеці лізов ного омбудсмен з пр в військовослужбовців пояснюється т кож тим, що, вр ховуючи з кони воєнного ч су, т кож вимоги військової дисципліни, військовослужбовців можн вв ж ти вр зливою к тегорією, неспроможною з хистити свої пр в т з конні інтереси с мостійно.

З рубіжний досвід функціонув ння військового омбудсмен охоплює велику кількість кр їн, як-от: Норвегія, К н д , ФРН т інші. Вр ховуючи всі н ведені вище проблеми військової г лузі, з якими стикнул ся Укр їн , для н с н йбіль прийнятним вид еться використ ння досвіду Німеччини щодо створення військового омбудсмен . Позитив ми цієї моделі можн вв ж ти, по-перше, п рл ментський шлях призн чення Уповнов женого Бундест гу з оборони т відповідно підвищений рівень нез лежності його діяльності, по-друге, конституційний рівень з кріплення його ст тусу, по-третє, широкий перелік повнов жень, т кож можливість розгляд ти ск рги не лише військовослужбовців, ле й гром дян, депут тів т н віть із вл сної ініці тиви розпочин ти розслідув ння у вип дку, якщо ст ли відомі ф кти порушення пр в військових. До цього слід дод ти, що відсутні будь-які обмеження до форм льних вимог бо ж термінів под ння ск рг Уповнов женому.

Ще однією г лузкою, як т кож м є особливо проблемне зн чення для Укр їни, є фін нсов сфер т необхідність розроблення системи г р нтій особи в цих пр вовідносин х. В умов х стихійного розвитку ринкової економіки, стрімких в лютних колив нь, які ч сто є суб'єктивними, непрогнозов ними, підвищення інфляційного тиску т б г тьох інших проблем, які особливо з гострилися після світової економічної кризи 2008–2009 років, Укр ін стикнул ся з глибоким протистоянням між б нк ми т їхніми клієнт ми, які в один момент із обох боків виявилися неспроможними виконув ти взяті н себе зобов'яз ння. «Спроби вирішити ці проблеми призвели до ктивного використ ння т ких жорстких інструментів, як колекторські комп нії, м совий прод ж з ст вної вл сності, з стосув ння

процедур штучного б нкрутств і б г то іншого, що нег тивно відобр зи-
лося н ситу ції в б нківському секторі» [7, с. 67].

Вр ховуючи специфіку діяльності б нківської системи, розвиток т
ускл днення продуктів фін нсового ринку, сутність яких ч сто незрозу-
міл б г тьом спожив ч м фін нсових послуг, н йдієвішим мех нізмом
з хисту їх пр в вв ж еться інститут фін нсового омбудсмен , який, до
речі, був рекомедов ний для створення в Укр їні Світовим б нком ще в
2011 році. Фін нсовий омбудсмен успішно функціонує в більш ніж 40-к
кр їн х світу т м є різний пр вовий ст тус, функції т повнов ження.
Т к, в окремих держ в х цей інститут створений в системі з хисту пр в
спожив чів (Д нія, Швеція, Л твія, Литв), т кож він може існув ти як
універс льний інститут для всього фін нсового сектору (Великобрит нія,
Австр лія), бо ж як окремиий орг н для одного бо більше сегментів фін н-
сового ринку (Польщ , К н д , Іт лія).

Цік вим для Укр їни щодо з пров дження фін нсового омбудсм н
можн вв ж ти досвід ФРН, в якій цей інститут успішно функціонує від
поч тку 90-х років як гром дськ структур , створен Спільною прив тних
б нків Німеччини. Слід відмітити, що в Німеччині, крім фін нсового ом-
будсмен прив тних б нків, існують й інші їхні види, н прикл д, омбуд-
смен німецьких б нків публічного сектору, омбудсмен коопер тивних б н-
ків тощо [7, с. 70]. З пров дження в Укр їні с ме фін нсового омбудсмен
в системі прив тних б нків дозволить, окрім підвищення рівня з хисту
пр в т інтересів людини у фін нсовій сфері, т кож повернути довіру до
фін нсових уст нов, як з р зн ходиться н вкр й низькому рівні. Окрім
того, функціонув ння недерж вного інституту фін нсового омбудсмен ,
по-перше, не ляг є тяг рем н держ вний бюджет Укр їни, , по-друге,
з забезчує більшу нез лежність цієї інституції, позб вляючи її політичної
скл дової.

Висновки. Проведений н ліз д є змогу зробити висновок, що інститут
спеці лізов ного омбудсмену відігр є в жливу роль у мех нізмі з хисту
пр в людини, підтвердженням чого є успішне функціонув ння його чис-
ленних різновидів в суч сних демокр тичних держ в х світу. Н явність
спеці лізов них омбудсменів у системі пр воз хисних орг нів свідчить про
спроможність держ ви з хистити не лише н йголовніші пр в всіх людей,
ле й окремі потреби вр зливих груп н селення, які в більшій мірі потре-
бують т кого з хисту. Інститут Уповнов женого Верховної Р ди Укр їни
з пр в людини з моменту з снув ння довів свою ефективність т дієвість
у г лузі здійснення контролю з ст ном дотрим ння пр в людини в н шій
держ ві, проте сформов ною н ціон льну модель омбудсменівської служби
вв ж ти не можн . Низк політичних т соці льно-економічних ф кторів
обумовлюють потребу в створенні інститутів спеці лізов них омбудсменів,
які будуть компетентно т цілеспрямов но здійснюв ти з хист окремих,
н йур зливіших к тегорій осіб, що врешті-решт вплине н з г льний ст н
дотрим ння пр в людини в Укр їні. Дослідження н йближчих перспектив
впров дження спеці лізов них омбудсменів в Укр їні доводить, що т кими
є омбудсмен з пр в дитини, військовий т фін нсовий омбудсмени. Виокрем-
лення с ме цих видів спеці лізов них омбудсменів пов'яз но перш з все зі
специфікою ст тусу перелічених суб'єктів. Звісно ж, інші г лузі пр в лю-
дини є не менш в жливими, проте з ними, з н шої точки зору, ефективно
впр вляється Уповнов жений ВРУ з пр в людини в меж х своєї діяльності.

Список літер тури

1. Голяк Л. В. Ст новлення т розвиток інституту спеці лізов ного омбудсман // Н уковий вісник Ак демії муніцип льного упр вління. Серія: Пр во. 2011. Вип. 1. С. 61–67. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_pr_2011_1_11 (д т звернення: 10.05.2018).
2. П леев Ю. С. Спеці лізов ні омбудсмени в з рубіжних кр їн х: досвід для Укр їни // Альм н х міжн родного пр в . 2015. Випуск 7. С. 84–91.
3. Ясеновськ М., Бонд ренко А. Пр в дитини: м тері ли, підготовлені в р мк х річної доповіді «Пр в людини в Укр їні 2016» URL: <https://helsinki.org.ua/pravadutynu-m-yasenovska-a-bondarenko> (д т звернення: 10.05.2018).
4. Про Уповнов женого Президент Укр їни з пр в дитини: Положення Президент Укр їни, з тверджене 11 серпня 2011 року з н ст. змін ми URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/811/2011> (д т звернення: 10.05.2018).
5. Пр в дитини: інформ ція про підрозділ н офіційному веб-с йті Уповнов женого Верховної р ди Укр їни з пр в людини. URL: <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/child/> (д т звернення: 10.05.2018).
6. З криницьк В. Омбудсмен з пр в дитини в мех нізмі держ вного з хисту пр в, संबод і з конних інтересів дітей: з рубіжний досвід досвід / В. З криницьк // Вісник к демії пр вових н ук Укр їни. 2012. № 4 (71). С. 346–356.
7. М рцеляк О. В. Інститут військового омбудсмен т перспективи його створення в Укр їні // Ч сопис Київського університету пр в . 2003. № 3. С. 29–33.
8. Сирот А. І. Фін нсовий омбудсмен як поз судов систем врегулюв ння спорів н фін нсовому ринку Укр їни // Н уковий вісник Н ціон льного університету ДПС Укр їни (економік , пр во). 2013. № 4 (63). С. 67–71.

Ст ття н дійшл до ред кції 12.05.2018

Л. А. Корчевн я

Одесский н ціон льный университет имени И. И. Мечников ,
к федр конституционного пр в и пр восудия
Фр нцузский бульв р, 24/26, Одесс , 65058, Укр ин

А. В. Левенец

Одесский н ціон льный университет имени И. И. Мечников ,
к федр конституционного пр в и пр восудия
Фр нцузский бульв р, 24/26, Одесс , 65058, Укр ин

ИНСТИТУТ СПЕЦИАЛИЗИРОВАННОГО ОМБУДСМЕНА В МЕХАНИЗМЕ ЗАЩИТЫ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА И ПЕРСПЕКТИВЫ ЕГО ВНЕДРЕНИЯ В УКРАИНЕ

Резюме

В ст тье исследуются вопросы сущности и содерж ния специ лизиро- в нных омбудсменов в системе з щиты пр в человек ; определяются виды и роль этих институтов в з рубежных стр н х; н лизируются перспек- тивы их внедрения в Укр ине. В результ те комплексного исследов ния обоснов н необходимость первоочередного внедрения в н ціон льный пр воз щитный мех низм омбудсмен по пр в м ребенк , военного и фи- н нсового омбудсменов.

Ключевые слов : специализированный омбудсмен, омбудсмен по правам ребенка, военный омбудсмен, финансовый омбудсмен.

L. O. Korchevna

Odessa I. I. Mechnikov National University,
The Department of Constitutional Law and Justice
Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odessa, 65058, Ukraine

A. V. Levenets

Odessa I. I. Mechnikov National University,
The Department of Constitutional Law and Justice
Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odessa, 65058, Ukraine

**THE NOTION AND CHARACTERISTICS OF RAIDING WITH
IN THE CONTEXT OF RELATED NOTIONS OF TAKEOVER
AND SEIZURE OF PROPERTY**

Summary

The article deals with the issues of the essence and content of specialized ombudsmen in the system of protection of human rights; the types and role of these institutions in foreign countries are determined; the prospects of their implementation in Ukraine are analyzed. As a result of a comprehensive study, the necessity of prioritizing the implementation of the child human rights ombudsman, the military and financial ombudsmen into the national human rights mechanism was substantiated.

Key words: specialized ombudsman, ombudsman for child rights, military ombudsman, financial ombudsman.